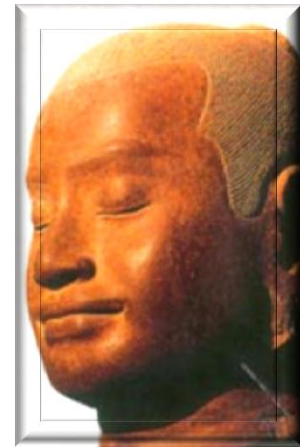

ประวัติปราสาทหินพิมาย

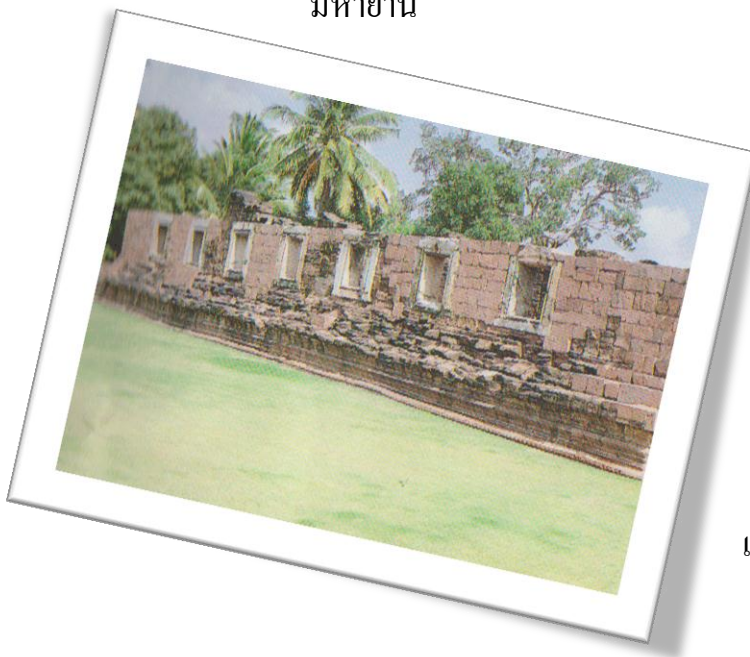
ピマイ遺跡

Phimai Historicalpark

ปราสาทหินพิมายเป็นปราสาท
ขอมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศ
ไทย ถูกสร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธ
ศตวรรษที่ 16-17 หรือประมาณ
พ.ศ. 1650 โดยกษัตริย์ขอมพระ
นามว่า “พระเจ้าชัยวรมัน” เมื่อ
ท่านสิ้นอำนาจลงปราสาทหินแห่ง
นี้ก็ได้ถูกทิ้งร้างในระยะหนึ่ง

ต่อมาในสมัยของ “พระเจ้าชัยวรมันที่ 7” จันทรอกราชย์ท่านก็ได้ทรงกลับ มาบูรณะ
ปราสาทแห่งนี้ขึ้นใหม่อีกครั้ง เพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทั้งศาสนา
พุทธและศาสนาพราหมณ์ ดังนั้นสถานที่แห่งนี้จึงมีลักษณะที่คล้ายกับวัด
แต่จะไม่มีพระสงฆ์อาศัยอยู่ เป็นเพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธนิกาย
มหายาน

พลับพลา

เปลื้องเครื่อง

อาคารที่อยู่ด้านหน้านี้
เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
โดยด้านในแบ่งออกเป็น 2
ห้อง สร้างด้วยหินทรายสีขาว
และหินทรายสีแดง เรียกว่า

พลับพลา พลับพลาหลังนี้ใช้เป็นที่พักเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของพระมหากษัตริย์และขุนนางชั้นสูง จึงเรียกว่า พลับพลาเปลี่ยนเครื่อง ด้านในแบ่งออกเป็น 2 ห้อง สันนิษฐานว่าจะเป็นห้องที่แยกหญิงแยกชายในการเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย หรืออาจจะเป็นการแยกยศถาบรรดาศักดิ์ โดยแต่เดิมอาจจะมีการมุงหลังคาด้วยกระเบื้องเคลือบดินเผาและมียกคานไม้ค้ำยันอยู่ แต่เนื่องจากกาลเวลาผ่านไปจึงทำให้หลังคาพังทลายลงมา กลมศิลปากรจึงไม่ได้บูรณะเพราะหลังคาเป็นส่วนที่บูรณะได้ยากยิ่ง หลังคาจะเป็นทรงประทุนเรือคว่ำ แต่เดิมอาคารหลังนี้จะเรียกว่า

คลังเงิน เพราะในสมัยที่มานุรณะ ได้พบวัตถุทองคำที่มีค่าจำพวกเครื่องเงินเครื่องทองตกลงอยู่ในบริเวณอาคารหลังนี้ จึงได้สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นคลังเก็บสมบัติ แต่มาภายหลังก็ได้เปลี่ยนข้อสันนิษฐานว่าน่าจะเป็น พลับพลาเปลี่ยนเครื่องมากกว่า เนื่องจากถ้าเป็นคลังเก็บสมบัติไม่ควรที่จะมาสร้างไว้ด้านหน้าของปราสาทเพราะจะเสี่ยงต่อการถูกขโมย

สะพานนาคราช

ด้านหน้าของเราตรงนี้ มีชื่อเรียกว่า สะพานนาคราช ด้านหน้าของสะพานนาคราช จะมีสิงห์ 2 ตัว สิงห์ 2 ตัวนี้ เป็นสิงห์เพศผู้โดยจะดูได้จากแผงขนที่เกาะอยู่บริเวณ

หน้าอก และอวัยวะเพศที่อยู่ใต้ท้อง ซึ่งสิงห์ 2 ตัวนี้ทำหน้าที่เปรียบเสมือนองครักษ์ที่คอยปกป้องรักษา ไม่ให้สิ่งชั่วร้ายเข้าไปด้านใน

โดยเมื่อเราขึ้นมาด้านบน จะพบบันไดปีกกาทำขึ้นเพื่อยกระดับให้ก้าวข้ามธรณีประตูได้สะดวกขึ้น โดยธรณีประตูนี้ คนสมัยก่อนจะเชื่อว่า มีพระแม่ธรณีสถิตอยู่ ดังนั้นเราจึงควรเคารพโดยการข้ามไป และส่วนนี้ จะเรียกว่า สะพานนาคราช สาเหตุที่เรียกว่า สะพานนาคราชก็เนื่องจากราวสะพานมีการแกะสลักเป็นรูปลำตัวพญานาคอยู่โดยรอบทั้ง 4 ทิศ ซึ่งพญานาคนี้จะแผ่พังพานออกเป็น 7 เศียร โดยพญานาคจะเป็นเพศเมียโดยสังเกตได้จากเขี้ยวที่เล็กและไม่มีเครา

โคปุระ

ด้านหน้าของเราคือโคปุระ โคปุระ
เป็นภาษาเขมรโบราณแปลว่าซุ้มประตู
โดยที่ด้านหน้าของโคปุระจะมีทับหลังอยู่
ชั้นหนึ่ง ทับหลังชั้นนี้แกะสลักเป็นรูปนาง
อัปสรรำรำ 8 นาง เปรียบเสมือนการรำ
รำเพื่อต้อนรับ ผู้ที่มาเยี่ยมชมสถานที่นี้
เมื่อเข้ามาด้านในของโคปุระจะ
พบว่าที่พื้นของโคปุระจะมีหลุมอยู่โดย

หลุมเหล่านี้จะอยู่ในแนวเดียวกัน สันนิษฐานว่า หลุมเหล่านี้ใช้บรรจุดอกไม้ มีความสูง
ประมาณ 1 ฟุต หรือ 30 เซนติเมตร เมื่อวางดอกไม้ลงไปครบทุกหลุมแล้ว ก็จะนำแผ่นไม้
กระดานขนาดใหญ่มาวาง เพื่อเป็นที่ลาดพระบาทของพระมหากษัตริย์ เพื่อให้
พระมหากษัตริย์เสด็จผ่านได้อย่างสะดวก ซึ่งเปรียบเสมือนการปูพรมแดงในปัจจุบัน
นั่นเอง

ขาลาทางเดิน

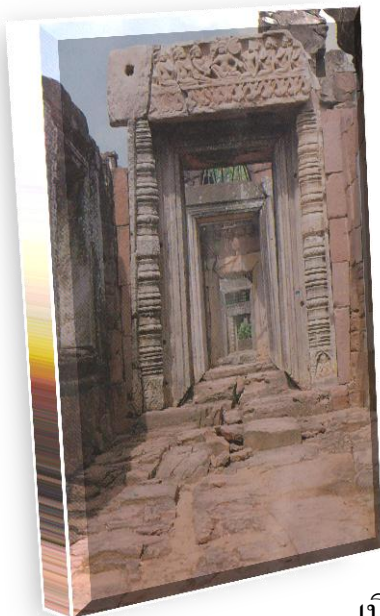
ขาลาเป็นภาษาขอมโบราณ หมายถึง ทางเดินหรือทางไป ทำขึ้นเพื่อเชื่อมต่อ
ระหว่างโคปุระกับระเบียงคต โดยขาลาจะเป็นทางเดินของพระมหากษัตริย์และ
เชื้อพระวงศ์เท่านั้น จะสังเกตเห็นว่า ที่ขาลาจะมีหลุมขนาดใหญ่อยู่ 4 หลุม หลุมเหล่านี้
ในสมัยก่อนสันนิษฐานว่า น่าจะใช้ระบายน้ำจากหลังคา โดยสมัยก่อนบริเวณนี้จะมีการมุง
หลังคาซึ่งปลายหลังคาก็จะไปเกยกับปากหลุมพอดี เมื่อฝนตกลงมาน้ำก็จะไหลลงสู่หลุม
ซึ่งก้นหลุมเป็นทรายทรายมีคุณสมบัติไม่อุ้มน้ำ ส่วนสาเหตุที่ไม่สันนิษฐานว่าเป็นหลุม
กักเก็บน้ำก็เพราะว่าเราจะสังเกตเห็นบริเวณผนังของหลุมจะมีการแกะสลักลวดลายซึ่งถ้า
มีน้ำบรรจุอยู่จริงน้ำก็จะกัดเซาะ
ลวดลายจางหายไป เนื่องจากหินทราย
สีแดงไม่คงทนต่อน้ำ แต่ในปัจจุบัน
เรายังเห็นลวดลายแกะสลักอย่างชัดเจน

จึงสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นหลุมระบายน้ำ ไม่ใช่หลุมกักเก็บน้ำ

ระเบียงคต

ระเบียงคต คือ กำแพงที่ล้อมรอบองค์ปรางค์ทั้งสามปรางค์ไว้ โดยลักษณะของกำแพงจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านในมีทางเดินเอาไว้สำหรับให้พระมหากษัตริย์เดิน ทักขิณาวัตร หรือการเดินหันแขนขวาให้กับสิ่งที่เคารพ ทั้งหมด 3 รอบ เพื่อสงบจิตใจก่อนที่จะเข้าไปด้านใน

ด้านหน้าจะพบกับทับหลัง เป็นทับหลังรูปพระกฤษณะยกช้างสาร 2 เชือก อยู่เหนือตัวหน้ากาล เพื่อแสดงถึงพลังกำลังของตน ตัวหน้ากาลเกิดจากดวงตาที่สามของพระศิวะ เมื่อพระศิวะทรงพิโรธหนักดวงตาที่สามได้เบิกขึ้นและหน้ากาลจะออกมาจากตาดวงที่สามของพระศิวะ ซึ่ง

มันอยู่ในตาดวงที่สามของพระศิวะ เป็นร้อยเป็นพันปี

เมื่อมันออกมามันจึงหวัด ได้กลิ่นกินทุกอย่างแม้กระทั่งกาลเวลาและตัวของมันเองจึงทำให้เหลือเพียงส่วนหัวและส่วนแขนที่ใช้หยิบกินเท่านั้น โดยของโปรดของหน้ากาลคือ ความชั่วร้าย คนโบราณจึงเชื่อว่า เมื่อเราเดินผ่านทับหลังชิ้นนี้ไปมันจะดูดกลิ่นกินความชั่วร้ายที่ติดตัวเรามา จึงทำให้เราเป็นผู้บริสุทธิ์ ก่อนที่จะเข้าด้านใน

หลุมบรรจุวัตถุมงคล

ด้านหน้าของเรา คือ หลุมบรรจุวัตถุมงคล ซึ่งการวางหลุมบรรจุวัตถุมงคลนั้น ก็เปรียบเสมือนกับการวางศิลาฤกษ์ ในการสร้างปราสาท โดยจะบรรจุของมีค่าไว้ด้านใน แบ่งออกเป็น 3 จำพวก พวกแรกจะมี 9 หลุม 9 หลุมนี้จะบรรจุแร่รัตนชาติจำพวกพลอยแดงพลอยขาว ส่วน 5 หลุมโดยรอบ จะเป็น

หลุมบรรจุแผ่นทองคำ ซึ่งแกะสลักเป็นรูปดอกบัวแปดกลีบ

หมายถึงมงคลสี่ประการ แปลพยางค์ คือ

ชัยยะ คือ ขอให้มียชัย

ฤทธิ์ คือ ขอให้มียฤทธิ์

สวัสดิ คือ ขอให้มีความสุข

ลาภ คือ ขอให้มียลาภ

และหลุมสามเหลี่ยมทางด้านนี้เป็นหลุมที่บรรจุพระพิมพ์ดินเผารูปพระพุทธรูป
ปรางค์นาคปรก ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับพระพุทธรูปที่อยู่ด้านในปรางค์ประธานแต่มี
ขนาดเล็กกว่า

หลุมบรรจุวัตถุมงคลนี้ ได้พบก่อนวันที่ 12 เมษายน 2532 เมื่อครั้งที่สมเด็จพระเทพฯ ได้เสด็จมาเป็นองค์ประธาน เปิดปราสาทหินพิมายให้เป็นอุทยาน
ประวัติศาสตร์พิมาย โดยเหล่าทหารได้นำเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด มาสำรวจพื้นที่
โดยรอบปราสาทโดยเมื่อผ่านบริเวณนี้แผ่นทองคำ ได้ทำปฏิกิริยากับเครื่องตรวจจับวัตถุ
ระเบิดเหล่าทหารจึงได้จัดแผ่นหินบริเวณนี้ออกมา จึงพบกับหลุมบรรจุวัตถุมงคลเหล่านี้
และได้นำของมงคลเหล่านี้ไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย แล้ว

ศิลาจารึก

ด้านนี้ คือ จารึกภาษาขอม

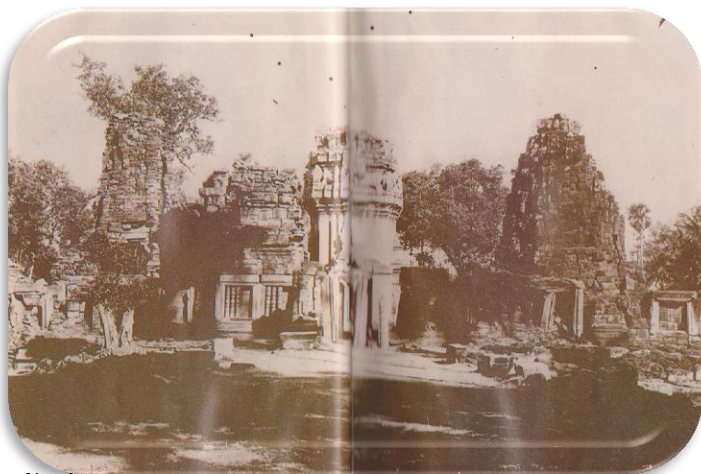
โบราณ แปลเป็นภาษาไทยโดย
อาจารย์ฉ่ำ ทองคำวัน ซึ่งเป็นนัก
ภาษาโบราณคดีของกรมศิลปากร

โดยจารึกนี้จะบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสมัยก่อนโดยจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำ
พิธีกรรม “สังควัชรปฐมิ” ซึ่งจะทำขึ้นในวันพุธ แรมหกค่ำ เดือนอ้ายของทุกๆปี และได้
บอกถึงชื่อเดิมของปราสาทหินพิมาย คือ “ศรีวิเรนทราศรม” หมายถึงอาศรมของผู้
ยิ่งใหญ่ และชื่อเดิมของเมืองพิมาย คือ “วิมายะปุระ” ซึ่งหมายถึงเมืองที่ปราศจากมายน
นั่นเอง

ลานชั้นใน

และตอนนี้เราก็มามาสู่ลานชั้นใน ซึ่งภายในลานชั้นในจะประกอบด้วยปราสาทที่สำคัญ อยู่ 3 ปราสาท คือ
 ปราสาทหินแดง
 ปราสาทประธาน
 และปราสาทพรหมทัต

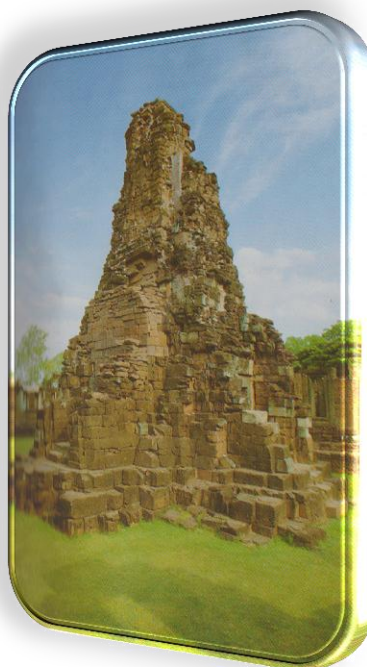

โดยเราจะเริ่มจากปราสาทหินแดงกันก่อน

ปราสาทหินแดง

เหตุที่เรียกว่าปราสาทที่ใช้สร้างปราสาทนี้คือหิน ปราสาทหินแดงจะมีลักษณะเนื่องจากว่านำหินที่เหลืออื่นๆ นำมาสร้าง หรือปราสาทร้างระแวกใกล้เคียงสาเหตุหนึ่งก็คือได้มีการเนื่องจากสมัยนั้นได้มีการนับถือศาสนาพราหมณ์มา ดังนั้นจึงต้องย้ายคิวลิ่งค์ที่ประธานมาไว้ด้านนอก จึงได้ขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับเก็บคิวลิ่งค์ ซึ่งสร้างด้วยสายสดงดงามเหมือนปราสาทองค์อื่น โดยด้านในจะประดิษฐาน ฐานโยนและคิวลิ่งค์คู่กัน แต่ปัจจุบันได้นำคิวลิ่งค์ไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมายแล้ว

หินแดงก็เพราะว่า หินทรายสีแดง ที่ไม่สวยงามงานหนักจากการสร้าง ส่วนอาจจะนำหินจากมาสร้าง และอีกสร้างด้วยความรวดเร็วเปลี่ยนศาสนาจากการนับถือศาสนาพุทธ อยู่ในองค์ปราสาท สร้างปราสาทหินแดง ความเร่งรีบจึงทำให้ไม่

หอพราหมณ์

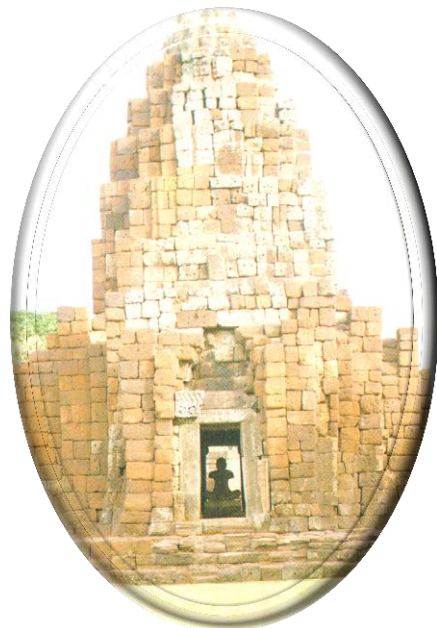
อาคารที่อยู่ด้านข้างปราสาท
หินแดงนี้เรียกว่า หอพราหมณ์
หอพราหมณ์ คืออาคารรูป
สี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดเล็ก ซึ่ง
สันนิษฐานว่า เป็นที่สำหรับ
เตรียมอุปกรณ์และเป็นที่
ฝึกสอนก่อนและหลังการประกอบพิธีกรรม โดยสมัยที่มานูระได้พบศิวิลิ่งขนาดย่อม
ทั้งหมด 7 ชิ้น อยู่ภายในหอพราหมณ์ ปัจจุบันได้นำศิวิลิ่งไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ
สถานแห่งชาติพิมายแล้ว

ปราสาทพรหมทัต

ด้านหน้าของเรา คือ ปราสาทพรหมทัต เหตุที่เรียกว่าปราสาทพรหมทัตเพราะว่า
ตั้งชื่อตามรูปเคารพที่อยู่ด้านในองค์ปราสาทนี้โดยภายในจะมีรูปเคารพของ พระเจ้าชัวยร
มันที่ 7 หรือที่ชาวพิมายเรียกท่านว่า พระเจ้าพรหมทัต จะเป็นการแกะสลักแบบบายน
เป็นลักษณะที่มีมณฑล 5 คือ

1. พระเนตรหลับไม่สนิท
2. พระนาสิกโต
3. พระโอษฐ์แย้ม
4. พระกรรณยาว
5. พระวรกายอุดมสมบูรณ์

1. พระเนตรหลับไม่สนิท เปรียบเสมือนท่านเป็นสมมติเทพ ซึ่งอยู่บนสรวงสวรรค์และมองลงมายังโลกมนุษย์เพื่อดูแลความทุกข์สุขของประชาชน
 2. พระนาสิกโต เปรียบเสมือนว่าท่านเป็นผู้มีอำนาจขนาดั่งราชสีห์ และมีความร่าเริงมั่งคั่ง
 3. พระโอษฐ์ยิ้ม เปรียบเสมือนกันท่านมีความสุขเมื่อเห็นประชาชนของท่านนั้นมีความสุข
 4. พระกรณยาว เปรียบเสมือนท่านมีอายุที่ยืนยาว
 5. พระวรกายอุดมสมบูรณ์ เปรียบเสมือนบ้านเมืองที่ท่านปกครองนั้นอุดมสมบูรณ์
- องค์นี้เป็นองค์จำลององค์จริงจะสร้างด้วย หินทรายสีเขียวซึ่งหินทรายสีเขียวจะสร้างเฉพาะสิ่งที่สำคัญที่สุดเพราะหินทรายสีเขียวจะหาได้ยาก รูปเคารพของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ที่ยังคงมีเศียรอยู่มี 2 องค์ในโลกคือที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย และที่กรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา

โดยจะสังเกตได้ว่า พระกรของท่านจะหักหายไป ทั้งสองข้างโดยมีข้อสันนิษฐานว่า

1. หินที่อยู่ด้านบนอาจหล่นลงมาโดน ที่รูปเคารพทำให้แขนหักหายไป
2. เหล่าพราหมณ์ได้โกรธเคืองท่านที่ท่านได้เปลี่ยนการนับถือศาสนาจากศาสนาพราหมณ์มาเป็นศาสนาพุทธจึงทำให้เหล่าพราหมณ์ได้ตัดแขนของท่านเพราะแต่เดิมพบว่าท่านนั้นได้นั่งอยู่ในท่าพนมมือ ซึ่งก็เป็นสัญลักษณ์ของศาสนาพุทธ และเหตุที่ไม่ตัดเศียรนั้นก็เพราะว่าที่นั่นได้ม้วยมมซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาพราหมณ์

ปราสาทประจาน

ด้านหน้าของเราคือปราสาทประจาน ซึ่งปราสาทประจานของปราสาทหินพิมายเป็นปราสาทประจานที่มีขนาดใหญ่โตที่สุดในประเทศไทย คือมีความสูงจากฐานสู่ยอด 28 เมตร สร้างด้วยหินทรายสีขาวโดยหินทรายสีขาวนั้นจะเป็นหินทรายที่หาได้ค่อนข้างยากและจะใช้สร้างเฉพาะสถานที่ที่สำคัญๆเท่านั้น สาเหตุที่พิมายมีความสำคัญต่อขอมนั้นก็เนื่องจากอำเภอพิมายเปรียบเสมือนกับเมืองหนึ่งของขอมซึ่งขอมจะส่งเสนาบดีมาปกครอง โดยเมืองพิมายนั้นจะเปรียบเสมือนกับเมืองอู่ข้าวอู่น้ำของขอมเพราะเมืองพิมายจะมีความอุดมสมบูรณ์ สาเหตุเนื่องจากเมืองพิมายจะมีสายน้ำล้อมรอบซึ่งจะทำให้เมืองพิมายมีความอุดมสมบูรณ์ที่เหมาะสมแก่การปลูกข้าว จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เมืองพิมายมีความสำคัญต่อขอม

ทิศใต้

ทางด้านของปราสาทประธานด้านนี้จะมีหน้าบันเป็นรูปพระศิวนาฏราช ร่ายรำด้วยท่วงท่าทั้งหมด 108 ท่าโดยมีความเชื่อว่าถ้าพระศิวะร่ายรำในท่าที่สวยงามจะเป็นการทำนายว่าบ้านเมืองจะอยู่เย็นเป็นสุข แต่ถ้าร่ายรำในท่าที่ไม่สวยงามหรือด้วยอารมณ์โกรธจนเกลียวจะทำให้บ้านเมืองเกิดความไม่สงบสุขหรือเกิดภัยพิบัติ

โดยทางด้านหน้าของปราสาทประธานจะมีบันได โดยบันไดนี้จะทำขึ้นมาใหม่เนื่องจากว่าแต่เดิมด้านหน้าปราสาทประธานไม่มีบันไดทางขึ้นเนื่องจากว่าปราสาทประธานนี้จะหันหน้าไปทางทิศใต้ โดยคนเขมรเชื่อว่าทิศใต้เป็นทิศของพระยมทรงกระบือซึ่งเป็นทิศแห่งความตายคนโบราณจึงไม่ทำบันไดขึ้นทางทิศนี้และสาเหตุที่ปราสาทประธานหันหน้าไปทางทิศนี้เพราะหันหน้าไปรับกับคันถนโนโบราณที่ตัดมาจากพระนครหลวง โดยกรมศิลปากรได้พบคันถนโนโบราณนี้ในสมัยที่มาบูรณะจึงได้ขอสันนิษฐานว่าที่ปราสาทประธานหันหน้าไปทางทิศใต้เนื่องจากหันหน้าไปรับกับคันถนโนโบราณที่ตัดตรงมาจากพระนคร หรืออาจจะเป็นการหันไปรับกับเมืองหลวงนั่นเอง

ทิศตะวันตก

-ทับหลังที่อยู่ทางด้านนี้เป็นทับหลังเรื่องรามายณะตอนพระลักษมณ์พระรามต้องศรนาคบาธโดยจะสังเกตเห็นที่มุมซ้ายด้านบนของทับหลังว่าจะมีบุคคลทำท่าจำนนอยู่ นั่นคือ อินทรชิต ซึ่งอินทรชิตได้แฉ่งศรนาคบาธใส่พระลักษมณ์พระราม โดยศรนั้นกลายเป็นพระยานาคราชไปรัดพระลักษมณ์พระรามนอนสลบแน่นอยู่ตรงกลางทับหลัง โดยหน้าบันด้านบนจะเป็นตอนที่เชื่อมต่อกันกับทับหลังนั่นคือเป็นตอนที่หนุมานขึ้นอาสาไปตามพระยาสุบรรณซึ่งเป็นพระยาครุฑให้มาแสร้งนาคบาธออกจากพระลักษมณ์พระรามซึ่งเมื่อพระยาสุบรรณแสร้งนาคบาธออกไปแล้วก็ทำให้ทั้งสองพระองค์ฟื้นคืนสติมาดังเดิม และหน้าบันด้านบนสุดตรงโน้นเป็นรูปพระกฤษณะยกเขาไภววรรณะเนื่องจากในตอนนั้นพระอินทร์ทรงพิโรธพระกฤษณะ เนื่องจากพระกฤษณะทำให้ประชาชนที่นับถือพระอินทร์นั้นหันมานับถือเขาไภววรรณะเมื่อพระอินทร์ทราบเรื่องทรงพิโรธหนักจึงเสกให้มีฝนกรดตกลงมา 7 วัน 7 คืน ซึ่งพระกฤษณะก็ได้ยกเขาไภววรรณะเพื่อมาปกป้องกันฝนกรดให้แก่ตนเองและเหล่าประชาชนจนปลอดภัย

-ทับหลังเรื่องนี้เป็นรามายณะตอนพระรามจองถนน เนื่องจากว่ากรุงอโยธยากับกรุงลงกาของทศกัณฐ์มีมหาสมุทรกั้นอยู่ตรงกลาง ดังนั้นทำให้ไม่สามารถที่จะยกทัพไปรบกับทศกัณฐ์ได้พระรามจึงให้หนุมานและเหล่าลิงนำหินไปถมมหาสมุทรเพื่อทำทางไปยังกรุงลงกา โดยเมื่อทศกัณฐ์ทราบเรื่องจึงส่งให้ลูกสาวของตน คือนางสุวรรณมัจฉาให้ไปขัดขวางการทำทางของพระรามโดยนางสุวรรณมัจฉาได้ไปชวนพวกเหล่าปลา พหุมาช่วยขัดขวางการทำถนนของพระรามณ์ โดยได้นำหินเอาไปไว้บนบกเหมือนเดิม หนุมานเกิดความสงสัยว่าทำไมถมหินเท่าไรก็ไม่เต็มสักที จึงได้อาสาลงไปดูได้นำและได้เจอกับนางสุวรรณมัจฉา และหนุมานก็ได้ตรงเข้าไปเกี่ยวพาราสีนางสุวรรณมัจฉาจนทำให้เกิดมัจฉาขึ้นมา โดยฝ่ายนางสุวรรณมัจฉาจึงได้มาเข้าข้างฝ่ายหนุมานและช่วยหนุมานทำทางไปยังกรุงลงกาได้โดยสำเร็จ

ส่วนหน้าบันทางด้านบน เป็นตอนที่พระลักษมณ์ พระราม รู้พบกับทศกัณฐ์ เพื่อแย่งชิงนางสีดา และเมื่อมองขึ้นไปทางด้านบน ก็จะพบกับรูปสลักพระญาครุฑ ซึ่งเรียกว่า ครุฑแบก โดยครุฑแบกนี้ ได้แบกกليبขนุนรูปเทพประจำทิศเอาไว้ ซึ่งทางด้านนี้ จะเป็นรูปพระวิรุณทรงหงส์ ซึ่งเป็นเทพแห่งฟ้าฝน และความอุดมสมบูรณ์

*ทิศเหนือ

ทับหลังด้านนี้ เป็นรูปพระนารายณ์สี่กร ที่เราทราบว่าเป็นพระนาราย เนื่องจากว่าเรารู้ที่อาวุธของท่าน ซึ่งท่านจะถือ คทา จักร สังข์ และดอกบัว

ส่วนหน้าบันด้านบน จะเป็นตอนที่ พระรามเคลื่อนทัพไปยังกรุงลงกา สังเกตว่าทางด้านนี้จะไม่มิกลิปขนุนรูปเทพประจำทิศ เนื่องจากว่า ได้นำไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สาเหตุเพราะ กลิปขนุนได้ตกลงมาหักเลยนำไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งเทพประจำทิศนี้คือ ท้าวภูเวงทรงคชสีห์ ซึ่งคชสีห์ คือ ช้างกับ ราชสีห์ ผสมกัน ซึ่งเป็นเทพแห่งความร่ำรวย

และเสาทั้งสองต้นที่เราเห็นอยู่นี้คือ เสาประทีปโคมไฟ โดยในวันที่มีการทำพิธีกรรม จะมีการจุดคบเพลิง และนำไปเสียบไว้ด้านบนเสา โดยเชื้อเพลิงที่ใช้คือ ไขมันสัตว์ใหญ่ เช่น วัว ควาย โดยการจุดคบเพลิงนี้ เปรียบเสมือนเป็นการบอกเบื่องบนให้รู้ว่าได้มีการประกอบพิธีกรรม เพื่ออันเชิญให้เทพต่างๆ ลงมาเป็นสักขีพยานในพิธีกรรมด้วย

*ทิศะวันออก

ที่ฐานของปราสาทประธานด้านนี้ จะมีรางน้ำยื่นออกมาซึ่งจะเรียกว่า รางน้ำมนต์หรือ ท่อโสมสูตร ซึ่งเป็นรางน้ำมนต์ที่ต่อออกมาจากด้านบน ซึ่งเมื่อทำพิธีกรรมน้ำมนต์จากด้านบน จะไหลลงมาตามรางน้ำลงมาทางด้านล่าง ซึ่งจะมีบุคคลมารองรับน้ำเพื่อนำไปแจกจ่ายกัน โดยที่ปลายของรางน้ำนี้จะทำเป็นรูปหัวสัตว์คือหัวของตัวมกร ซึ่งจะอ้าปากและน้ำก็จะไหลออกมาจากปากของตัวมกร โดยเปรียบเสมือนได้รองรับน้ำจากสัตว์ที่ศักดิ์สิทธิ์

ทับหลังทางด้านนี้เป็นตอนที่พระรามเหยียบยักษยวีรสาให้จมธรณีไป โดยแต่เดิมยักษยวีรสาเป็นยักษ์ที่เฝ้าสวนดอกไม้ที่อยู่บนสรวงสวรรค์ ซึ่งยักษยวีรสาได้ไปเกี่ยวพาราสีนางอัปสรจึงทำให้พระอินทร์ทรงพิโรธจึงสาปให้ยักษยวีรสาไปเฝ้าเมืองดอกไม้บนโลกมนุษย์ ในครั้งนั้นยักษยวีรสาได้เห็นนางสีดามาเที่ยวชมสวนดอกไม้จึงเกี่ยวพาราสีนางสีดา พระรามเห็นจึงพิโรธจึงเหยียบยักษยวีรสาให้จมธรณีไป โดยที่การกระทำของพระรามนี้ทำให้ยักษยวีรสาพินาศสาปของพระอินทร์ ก็เนื่องจากพระอินทร์ได้ตั้งการแก้คำสาปไว้ว่าต้องให้พระรามเหยียบยักษยวีรสาให้จมดิน จึงจะเป็นการแก้คำสาปหน้าบันด้านบนเป็นตอนที่ทศกัณฐ์ล้ม ซึ่งพระรามได้แผลงศรไปตัดเศียรของทศกัณฐ์ขาด ร่างของทศกัณฐ์จึงลอยไปบนสรวงสวรรค์เพื่อไปหาท้าวมาลีวราชซึ่งเป็นปู่ของทศกัณฐ์ที่อยู่บนสวรรค์ชั้นดุสิต เพื่อให้ท้าวมาลีวราชว่าความให้ว่า

นางสีดาควรจะเป็นของผู้ใด ถึงแม้ว่าท้าวมาลีวราชจะเป็นปู่ของทศกัณฐ์แต่ท้าวมาลีวราชเป็นยักษ์ที่ซื่อสัตย์ ซื่อตรง จึงได้ว่าความให้นางสีดาควรจะเป็นของพระราม ทศกัณฐ์จึงได้ไวยต่อหน้าท้าวมาลีวราชว่าเหตุใดจึงไปเข้าข้างศัตรูทำไมไม่เข้าข้างหลาน ท้าวมาลีวราชได้ยืนดั่งนั้นก็พิโรธหนัก จึงสาปให้ทศกัณฐ์เมื่อรบกับพระรามครั้งใดก็ขอให้แพ้ทุกครั้งไป ส่วนกลับขนิษฐารูปเทพประจำทิศทางด้านนี้เป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณซึ่งเป็นเทพแห่งทางด้านทิศตะวันออก โดยช้างเอราวัณนั้นมีเศียรทั้งหมด 33 แต่ละเศียรมี งาม แต่ละงามีสระน้ำอยู่ภายในทั้งหมด สระ ซึ่งแต่ละสระมีกอบัวอยู่ทั้งหมด กอ แต่ละกอบัว มีดอกบัวอยู่ ดอกและแต่ละดอกมีกลีบอยู่ กลีบและแต่ละกลีบก็จะมีนางอัปสรอยู่ภายในกลีบดอกบัว นาง และทับหลังทางด้านนี้จะเป็นตอนจบของเรื่องรามายณะคือตอนที่พระลักษมณ์ พระรามและนางสีดาและไพล่พลลิงเดินทางกลับกรุงอโยธยาหลังเสร็จศึกโดยเสด็จกลับทางเรือ ซึ่งได้ท้องเรือจะสังเกตเห็นว่าไม่มีสายน้ำแต่จะมีตัวมกรแทนสายน้ำ ที่พระลักษมณ์ พระรามและนางสีดาและไพล่พลลิงเดินทางกลับนั่นเอง

ส่วนหน้าบันด้านบน เป็นตอนรวมเทพประจำทิศซึ่งจะมีพระศิวะและพระแม่อุมาทรงโคนนทิ พระพรหมทรงหงส์ พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ พระนารายณ์ทรงครุฑ โดยที่ท่านมารวมกันเพื่ออวยพรให้แก่พระลักษมณ์ พระราม นางสีดา และไพล่พลลิงพายเรือกลับกรุงอโยธยาโดยสวัสดิภาพนั่นเอง

ห้องมณฑป

ห้องนี้มีชื่อเรียกว่าห้องมณฑป หรือห้องสิงแบก ส่วนนั้นเรียกว่ามณฑป โดยองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมมี ส่วน คือ มณฑปส่วนหน้าและเรือนธาตุโดยด้านบนจะมีฝ้าไม้แพดาน ซึ่งฝ้าไม้แพดานจะทำขึ้นมาใหม่ เนื่องจากพบหลักฐานเดิมว่าเป็นลักษณะนี้ โดยของเดิมมีอยู่แต่พังไปแล้วจึงได้ทำของใหม่ขึ้นมาแทนและทาสียาเค้นชัด เพื่อให้รู้ว่าเป็นของใหม่ ส่วนทับหลังด้านบนนี้จะป็นรูปตอนที่พระพุทธเจ้านั่งประทับอยู่ตรงกลาง ซึ่งท่านกำลังจะตรัสรู้ได้โดยสำเร็จแต่ว่าได้มีเหล่าหมู่มารมาผจญท่านจึงทำให้ท่านตรัสรู้ได้ไม่สำเร็จ ท่านจึงใช้นิ้วแตะไปที่พื้นเพื่อเรียกพระแม่ธรณีขึ้นมา ซึ่งพระแม่ธรณีจะอยู่ทางด้านซ้ายมือของพระพุทธเจ้าองค์ที่ นั่งชันเข่าอยู่ซึ่งท่านได้บีบมวยผมกลั่นความดีของพระพุทธเจ้าออกมาเป็นหยดน้ำและรวมกันเป็นสายน้ำพัดพาเหล่ามารสูญไป ทับหลังชิ้นนี้จึงได้ชื่อว่าทับหลังปางมารวิชัย ซึ่งหมายถึงการชนะมารนั่นเอง

ถัดมาจากห้อง มณฑป คือชนวนทางเดินเชื่อมระหว่างมณฑปกับเรือนธาตุและทับหลังทางด้านนี้ สลักภาพอุบาสก อุบาสิกาบำสรงของมาถวายพระพุทธเจ้า

ห้องครรภกฤหะ

ห้องนี้เป็นห้องที่สำคัญที่สุดในปราสาทหินพิมาย เรียกว่าห้องครรภกฤหะโดยเป็นห้องที่ใช้ประดิษฐานพระพุทธรูปปางนาคปรกซึ่งองค์นี้เป็นองค์จำลองของจริงเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย ส่วนพิธีกรรมที่ทำในห้องนี้คือ พิธีกรรมสังวัชรบุณมี ซึ่งเป็นพระสงฆ์ นำในวันพุธ แรม ค่ำ เดือนห้าของทุกปีจึงเรียกว่าพิธีครบรอบปีด้วย โดยพระมหากษัตริย์จะนำน้ำที่เชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์มารดที่ฝ่าพระหัตถ์ของพระพุทธรูปโดยน้ำจะไหลสู่ฐาน ประติมากรรมและมีการต่อรางน้ำจากฐานประติมากรรมทางด้านนอกทิศตะวันตกเฉียงเหนือ มาที่ท่อโสมสูตร หรือท่อน้ำมนต์หรือท่อน้ำมนต์ที่ต่อออกไปยังด้านล่างแล้วนำไปแจกจ่ายให้แก่ประชาชนรอบนอกปราสาท

ทับหลังด้านทิศตะวันออก

เป็นทับหลังที่สวยงามที่สุด สำคัญที่สุด และสมบูรณ์ที่สุดของปราสาทหินพิมาย ตรงกลางเป็นพระโพธิสัตว์ไตรโลกะวิชัย ซึ่งมี สี่พระพักตร์ แปด พระกร ซึ่งท่านได้ห่มหนังช้างซึ่งนำมาห่อหุ้มพระวรกายเพื่อกำบังกิเลสไม่ให้มาสู่ตัวท่านได้ ซึ่งพระโพธิสัตว์ไตรโลกะวิชัยประทับยืนอยู่เหนืออวชา ได้พระบาทของท่าน จะมีเศียร 2 เศียร อยู่ด้านล่างนั่นคือเศียรของพระศิวะและพระแม่อุมาซึ่งพระศิวะและพระแม่อุมาเป็นตัวแทนศาสนาพราหมณ์ซึ่งหมายถึงศาสนาพุทธได้เจริญรุ่งเรืองกว่าศาสนาพราหมณ์นั่นเองโดยจะมีนางรำที่ร้ายรำ ทั้งหมด 8 นาง สองพระองค์นั่นเองที่ถือกระดิ่งอยู่ด้านข้างพระโพธิสัตว์ไตรโลกะวิชัยคือพระวัชรสัตว์โดยมือหนึ่งจะถือกระดิ่งและอีกมือหนึ่งจะถือสายฟ้า

กระดิ่งหมายถึง ความกังวานรอบรู้และสายฟ้าหมายถึงความเฉียบแหลมซึ่งท่านและนางรำจะเป็นตัวแทนความฉลาดรอบรู้นั่นเอง

ทับหลังด้านทิศเหนือ

ทับหลังด้านนี้ตรงกลางจะเห็นเป็นรูปพระวัชรสัตว์ สามพระพักตร์ หก พระกร และมีภาพสลักนางยักษ์หารัดีกับลูกของนาง

ทับหลังด้านทิศตะวันตก

ทับหลังด้านนี้เป็นรูปพระพุทธเจ้ายืนใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ซึ่งท่านกำลังยืนเทศนาธรรมของพรพุทธเจ้าอยู่แล้วได้มีมารตนหนึ่งชื่อว่ามารชมพู ผ่านมาได้ยินการเทศนาธรรมของพระพุทธเจ้าจึงได้รู้ซาบซึ้งในรสพระธรรมจึงได้ขอบวชพระพุทธเจ้า จากทับหลังชิ้นนี้จึงได้ทราบว่าในสมัยนั้นนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน โดยภาพสลักการร้ายรำและการประ โคมคนตรีเป็นส่วนประกอบทำให้เข้าใจในคำสั่งสอน

บรรณาลัย

เมื่อเราออกมาด้านนอกปราสาท เราจะพบว่ากับอาคารทั้งสองหลังตรงนี้ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์ใด แต่จากหลักฐานที่พบในสมัยก่อนนั้นเชื่อกันว่าเป็นที่เก็บพระคัมภีร์และพระไตรปิฎกไว้ใน โดยมีชื่อเรียกว่า บรรณาลัย เปรียบเสมือนห้องสมุดในปัจจุบันนั่นเอง ภายในจะพบรางน้ำขนาดใหญ่อยู่ สองราง ซึ่งจะเป็นรางที่เอาไว้สำหรับการตั้งตู้พระคัมภีร์ สาเหตุที่ตั้งตู้พระคัมภีร์ในรางน้ำก็ เพราะว่าพระคัมภีร์นั้นจะทำจากใบลานดังนั้นจึงต้องใส่น้ำไว้ด้านล่างตู้ เพื่อป้องกันไม่ให้ มด มอด ขึ้นมากินพระคัมภีร์นั่นเอง และเป็นการเก็บพระคัมภีร์อีกทางหนึ่ง ด้วยคือเมื่อน้ำละเหยกลายเป็นไอและไปเกาะติดอยู่ที่ตู้พระคัมภีร์จะทำให้พระคัมภีร์ไม่แห้งกรอบ ปัจจุบันได้นำตู้พระคัมภีร์และพระคัมภีร์ไปเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแล้ว ทางด้านหน้าบรรณาลัยจะสังเกตเห็นว่าไม่มีบันไดทางขึ้นเนื่องจากว่า ในสมัยก่อนนั้นจะมีทางเดินเชื่อมต่อกันระหว่าง สองหลังนี้ ซึ่ง ผนัง หลังคา ทางเดิน ที่หายไปนั้น เพราะว่าในสมัยอยุธยาได้มีคนอาศัยอยู่ที่นี้และนำหินบริเวณตรงนี้ไปทำทางลงสระน้ำโบราณซึ่งเราจะมาดูสระน้ำกันทางด้านนี้

สระน้ำโบราณ

ในสมัยที่ชาวขอมสร้างปราสาทไม่ได้ขุดสระน้ำขึ้นมาด้วย แต่ขุดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาแตกเป็นครั้งที่สองคือ ปี สองสามหนึ่งศูนย์ โดยกรมหมื่นเทพพิพิธได้หนีสงครามและยกทัพมาตั้งที่อยู่ที่ปราสาทหินพิมายแห่งนี้ โดยได้ขุดสระขึ้นภายในบริเวณปราสาทซึ่งอยู่ทางด้านหน้าปราสาท สอง สระ คือสระทางด้านนี้และสระด้านฝั่งตรงข้าม และด้านหลังปราสาทอีกสองสระ รวม สี่สระ ซึ่งขุดไว้เพื่อการอุปโภคและบริโภคซึ่งสระน้ำนี้จะไม่แห้งถึงกันสระ เพราะว่ามีตาน้ำซึ่งจะทำให้สระน้ำมีน้ำไหลออกมาตลอดเวลาจึงทำให้สระไม่แห้งน้ำ

การกล่าวจบและอามาลิณะนักท่องเที่ยว

ทุกท่านคะก่อนที่จะพวกเราชาวยุวมัคคุเทศก์ โรงเรียนพิมายวิทยาจะจบการบรรยายในวันนี้ เราก็ออยากจะขอกกล่าวจบด้วยคำขวัญของเมืองพิมาย ซึ่งเป็นคำขวัญที่ทำให้ทราบถึงว่าเมืองพิมายมีของดีและสถานที่ท่องเที่ยวได้อีกบ้าง สุดท้ายนี้ก็จะจบด้วยคำว่า.....

ถิ่นอุตสาหกรรม เครื่องหาวงมล้ำค่า กระจาสารทศเต็ด เป็ดย่างรสดี

ผัดหมี่พิมาย ยอดมวยไทยยักษ์สุข สนุกพายเรือแข่ง

แหล่งแมวสีสาวท ปราสาทหิน ถิ่นไทรงาม เรื่องนามประเพณี

วีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ ศักสิทธิ์พระพุทธรูวิมาเย

ไว้เนะโอกาสนี้ด้วย และก็ขอให้ทุกท่านเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพและแวะมาเยี่ยมที่ปราสาทหินพิมายแห่งนี้อีกในโอกาสต่อไป สวัสดิ์ครับ /คะ

ภาพจำลองปราสาทหินพิมาย

Foreign Language Department

ข้อมูลนำเที่ยวยุทธวาศาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว
โรงเรียนพิมายวิทยา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ปราสาทหินพิมาย

ピマイ遺跡

Phimai Historical Park

Foreign Language Department

ข้อมูลนำเที่ยวอุวอสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว
โรงเรียนพิมายวิทยา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ปราสาทหินพิมาย

ピマイ遺跡

Phimai Historical Park

Foreign Language Department

ข้อมูลนำเที่ยวอุวอสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว
โรงเรียนพิมายวิทยา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ปราสาทหินพิมาย ピマイ遺跡 1

Phimai Historical Park

P

Phimai Historicalpar, 1

ก

กลีบขนุน, 11

ค

โคปุระ, 3

ช

ศาลาทางเดิน, 3

ถ

ถื่นอุตสาหกรรม, 16

ท

ทับหลังด้านทิศตะวันตก, 14
 ทับหลังด้านทิศตะวันออก, 14
 ทับหลังด้านทิศเหนือ, 14
 ท้าวมาลีวราช, 12
 ทิศตะวันตก, 10
 ทิศตะวันออก, 12
 ทิศใต้, 10
 ทิศเหนือ, 11

น

น้ำศักดิ์สิทธิ์, 13

บ

บรรณาลัย, 15

ป

ประวัติปราสาทหินพิมาย, 1
 ปราสาทนครปรก, 5
 ปราสาทประธาน, 9
 ปราสาทพรหมทัต, 7
 ปราสาทหินแดง, 6

พ

พระเจ้าชัยวรมันที่ 7, 1

พระเจ้าชัยวรมัน, 1
 พระแม่ธรณี, 13
 พระขมทรงกระบือ, 10
 พระลักษณ์พระรามต้องศร, 10
 พลับพลาปี่องคร้อ, 1
 พิธีกรรมสังวษรปูณมี, 13

ม

มกร, 12
 มารชมพู, 14
 เมืองพิมาย, 5

ร

ระเบียงคต, 4
 รูปพระนารายณ์ลีกร, 11
 เรือนธาตุ, 13

ล

ลานชั้นใน, 6

ว

วิมาชะปุระ, 5

ศ

ศรีวิเรนทราศรม, 5
 ศาสนาพุทธนิกายมหายาน, 14
 ศิลจารึก, 5

ส

สระน้ำโบราณ, 15
 สะพานนาคราช, 2
 สังกวษรปูณมี, 5
 เสาประทีปโคมไฟ, 11

ห

หลุมบรรจุวัตถุมงคล, 4
 ห้องครกคฤหะ, 13
 ห้องมณฑป, 13
 หอพรหมณ์, 7

ปิ

ปิมายี遺跡, 1

